

Motion till riksdagen

1988/89:K7

av Ingrid Ronne-Björkqvist och Barbro Westerholm
(båda fp)

med anledning av prop. 1988/89:67 om
sekretessfrågor inom undervisningsväsendet m.m.

I dag är det inte möjligt för ett barn att anförtro sig åt en myndighet utan att vårdnadshavaren har rätt att få veta vad barnet sagt. Tyvärr finns det barn, som behöver skydd mot sina egna föräldrar men som inte vågar anförtro sig till exempelvis en socialarbetare, kurator eller psykolog, eftersom föräldrarna kan kräva att få veta vad barnet sagt och har rätt att läsa journalanteckningar även om barnet därmed kan skadas. Med hänvisning till ett konkret fall påpekade JO att även barn kan ha behov av sekretess-skydd och rätt till viss integritet mot föräldrar. Utredningen "Barnens rätt" fann att barn i vissa undantagsfall kan ta skada fysiskt, psykiskt eller på annat sätt när uppgifter om barnet lämnas ut till vårdnadshavare. En enig utredning föreslog därför att sekretess till skydd för ett barn skall gälla även i förhållande till vårdnadshavare när anledning finns att anta att barnet skulle lida men, om uppgiften lämnas ut till vårdnadshavaren. Man föreslog också sekretess till skydd för barn över tolv år, som i förtroende vänt sig till en myndighet.

I propositionen föreslås ett visst men avsevärt svagare sekretess-skydd för utsatta barn. Endast om barnet kan antas lida *betydande* men om uppgiften röjs skall rätt till sekretess-skydd finnas. I propositionen föreslås ingen förtroendeseekretess.

Utredningen "Barnens rätt" skriver bl.a.:

I speciella situationer bör det emellertid finnas möjlighet för en myndighet att vägra att lämna ut sekretesskyddade uppgifter om ett barn även till vårdnadshavaren. Vi föreslår därför att sekretess skall gälla gentemot vårdnadshavaren, om det finns särskild anledning att anta att barnet skulle ta skada (lida men) om uppgiften lämnas ut till denne. Sekretessen skall här gälla oavsett barnets ålder. Sekretess bör gälla gentemot vårdnadshavaren också i de fall då en ung människa har vänt sig i förtroende till en myndighet för att få råd och hjälp. Vi föreslår därför att uppgifter om den som fyllt tolv år inte får lämnas ut till vårdnadshavaren utan den unges medgivande, om uppgiften har lämnats i förtroende eller inhämtats i samband med att den unge hänvänt sig till myndigheten i förtroende.

Även socialberedningen har i sitt betänkande "Barns behov och föräldrars rätt" uttalat sig för ett starkare sekretess-skydd än det i propositionen föreslagna. Man skriver bl.a.:

Som framgår av vad vi har sagt i avsnitt 5.5.9 kan även tonåringen behöva skyddas för sin integritet mot sina föräldrar. Tonåringen som vänder sig i förtroende till socialtjänsten måste kunna lita på att socialtjänsten inte genast för vidare till föräldrarna det som den unge har berättat för socialsekretera-

ren. Ofta är det just konflikterna med föräldrarna som är ett av den unges viktigaste problem. Om socialarbetaren lyssnar och anstränger sig att förstå den unge, kan han också så småningom uppmuntra den unge till att prata med sina föräldrar, ensam eller tillsammans med socialsekreteraren. Skulle socialsekreteraren däremot genast och mot den unges vilja kontakta föräldrarna och föra informationen vidare om vad den unge har sagt, så får han i allmänhet göra det utan att den unge är med. Den grundläggande konflikten mellan den unge och föräldrarna förvärras då ofta och socialsekreteraren förlorar den unga människans förtroende. Bestämmelsen i 12 § SoL om att arbetet med att lösa unga människors problem skall ske i "nära samarbete med föräldrarna" får alltså inte gå ut över respekten för den unga människans integritet.

Det är säkerligen mycket sällan som den enskilde nekar socialtjänsten att lämna ut uppgifter som rör hans personliga förhållanden om detta behövs för att kunna hjälpa honom. Det är ofta inte heller nödvändigt att i varje fas av ärendet kräva ett uttryckligt samtycke om man inom socialtjänsten använder sig av ett arbetssätt som innebär att klienten hela tiden är delaktig i och är informerad om de insatser som planeras och har inflytande över hur de utformas. Han har ju då möjlighet att säga ifrån när han eventuellt inte vill ha en viss uppgift röjd. Ett sådant arbetssätt medför som regel att den enskilde är införstådd med att socialtjänsten måste lämna ut vissa uppgifter om honom till andra och syftet med det. Därmed behöver frågan om sekretess sällan bli aktuell i socialtjänstens vardagsarbete. Med en något hårdragen tolkning kan man säga att sekretessreglerna blir ett problem först om socialtjänsten bestämmer sig för att handla över klientens huvud.

Det återstår mycket att göra, innan barnet kommit i nivå med oss vuxna i fråga om rätts- och integritetsskydd. Det sekretess-skydd, som utredningen "Barnens rätt" föreslog är ett angeläget steg i rätt riktning.

Vi vill också framhålla det angelägna i att den personal som skall tillämpa dessa nya sekretessregler utbildas. Fallbeskrivningar och allmänna riktlinjer behövs som stöd för den enskilde tjänstemannen. Det är vidare angeläget att det sker en kontinuerlig uppföljning av lagens tillämpning och effekter.

Hemställen

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen beslutar att 14 kap. 4 § sekretesslagen skall ha följande lydelse:

Sekretess till skydd för ett barn gäller även i förhållande till vårdnadshavaren

1. när det finns särskild anledning att anta att barnet skulle lida men om uppgiften lämnas ut till vårdnadshavaren eller
2. när uppgiften rör ett barn som har fyllt tolv år och har lämnats av barnet i förtroende eller har inhämtats i samband med att barnet har hänvänt sig till en myndighet i förtroende.

Sekretess till skydd för ett barn kan helt eller delvis efterges av barnet, om det har fyllt tolv år. Sekretessen får efterges även av vårdnadshavaren, om det är fråga om en uppgift som kan lämnas ut till denne.

Stockholm den 14 februari 1989

Mot. 1988/89

K7

Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)

Barbro Westerholm (fp)